

Слюсаренко Є.Р.

аспірант

*Державна навчально-наукова установа
«Академія фінансового управління»*

Slusarenko Ievgen

Postgraduate Student

*State Educational Scientific Establishment
“The Academy of Financial Management”*

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ АКТИВАМИ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

THE MANAGEMENT OF NON-PERFORMING LOANS IN STATE-OWNED BANKS IN UKRAINE

У статті досліджено теоретико-методологічні засади та практичні аспекти щодо управління проблемними активами державних банків в умовах трансформації фінансового сектору та впровадження європейської практики. Проаналізовано функції NPL (індикативну, регулятивну, аналітичну, прогностичну). Систематизовано фактори, що впливають на рівень NPL, зокрема макроекономічні, мікроекономічні та інституційні. Окреслено підходи до уніфікації проблемних активів, їх значення для підвищення прозорості та стабільності банківської системи, а також особливості адаптації державних банків до оновлених регуляторних вимог. Уніфіковано стратегічні орієнтири врегулювання непрацюючих кредитів у межах плану Ukraine Facility, котрий спрямований на посилення пруденційних вимог, удосконалення обміну даними та створення інституційних умов для ефективного врегулювання проблемних активів.

Ключові слова: банківський сектор, банки, непрацюючі кредити (NPL, Non-Performing Loans), управління проблемними активами, державні банки.

The article examines the theoretical and methodological principles and practical aspects of managing the problem of non-performing loans (NPLs) in state-owned banks in Ukraine in the context of financial sector transformation and the implementation of European practices. The NPLs functions are analyzed, including indicative, regulatory, analytical, and forecasting, as well as their cyclical, sectoral, and geographical characteristics. The study systematizes the key macroeconomic, microeconomic and institutional factors affecting the NPLs level. The new approaches to unifying the classification of NPLs are outlined, their role in increasing the transparency and stability of the financial system is emphasized, as well as the features of adapting state-owned banks to the updated regulatory frameworks. The strategic priorities for NPLs resolution within the framework of the Ukraine Facility plan are analyzed, which are focused on strengthening prudential requirements, improving data exchange and creating institutional conditions for effective resolution. Particular attention is paid to the implementation of the updated EU-aligned methodology based on Regulation (EU) No 575/2013, which includes defaulted, impaired and restructured assets. The article examines the impact of this approach on official banking sector statistics, in particular regarding the discretionary powers of state-owned banks to classify certain exposures. The study highlights the role of digital technologies in improving the management of distressed assets through restructuring platforms, mobile applications and blockchain-based solutions for automating debt transactions. It also assesses the impact of ESG factors and climate change risks on modern credit policies and NPLs structures, especially for sectors with high economic impact. The study findings suggest that institutional strengthening, methodological harmonization and the use of advanced data analytics are essential for successful NPL management and mitigation strategies. The study highlights the importance of coordinated action between regulators and banks to address the problem of accumulated NPLs and support the resilience of the Ukrainian banking sector in crisis and post-crisis conditions.

Keywords: banking sector, banks, non-performing loans (NPL), management of non-performing loans, state-owned banks.

Постановка проблеми. Дослідження детермінант непрацюючих кредитів (проблемних активів) набуває особливої актуальності в умовах сучасних глобальних загроз, що постають перед банківськими системами країн світу. Пандемія COVID-19, геополітичні конфлікти та інфляційні процеси створили безпрецедентні

умови для зростання кредитних ризиків та погіршення якості банківських активів. Для України ця проблематика є особливо гострою через триваючий воєнний конфлікт, що кардинально змінив операційне середовище банківської діяльності та створив нові виклики для управління кредитними ризиками.

Частка непрацюючих кредитів являє собою ключовий індикатор якості кредитного портфеля фінансових установ, що відображає відсоток кредитів, за якими боржники не виконують свої зобов'язання щодо погашення заборгованості або обслуговування боргу відповідно до умов кредитного договору. NPL є критичним показником фінансової стабільності як окремих банківських установ, так і банківської системи загалом. Високий рівень непрацюючих кредитів свідчить про погіршення якості активів банку, що може призвести до зниження прибутковості, проблем з ліквідністю та, в крайніх випадках, до банкрутства фінансової установи.

Сучасні тенденції цифровізації банківських послуг, зміни в регуляторних підходах до оцінки кредитних ризиків, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards, IFRS 9) та посилення вимог до капіталізації банків у рамках Базель III роблять актуальним переосмислення традиційних підходів до аналізу та управління проблемними активами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика щодо управління проблемними активами банків залишається предметом активних наукових досліджень у вітчизняній економічній літературі, зокрема відзначимо праці таких вчених як Андрущак Є.М., Переполькіна О.О., Герасименко А.В. [1], Зайцева І.Ю., Малишко Н.В., Палій О.В. [2], Клименко К.В., Ухналь Н.М., Столяров В.Ф. [3], Макаренко Ю.П., Онищенко І.С. [4], Приказнюк Н.В., Загороднюк Ю.В. [5], Торяник Ж.І., Федоренко В.В. [6].

Сучасні дослідження характеризуються міждисциплінарним підходом для аналізу детермінант формування NPL. Вітчизняні науковці зосереджують увагу на специфічних аспектах функціонування української банківської системи, включаючи вплив структурних реформ, очищення банківського сектору та регуляторних змін на динаміку проблемних активів, дослідження впливу воєнного стану на якість кредитного портфеля та механізми управління ризиками в умовах невизначеності.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є комплексне дослідження теоретико-методологічних засад та практичних аспектів щодо управління проблемними активами державних банків та механізмів їх реалізації в умовах сучасних економічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемні активи банків – це фінансові інструменти та вимоги банку, які характеризуються підвищеним ризиком неповернення, зниженою ліквідністю або втратою економічної цінності, що потребує посиленого моніторингу, створення додаткових резервів та застосування спеціальних заходів управління для мінімізації потенційних втрат банку.

Визначимо основні підходи до категоризації проблемних активів. Основним критерієм є термін прострочення платежів, однак також враховуються якісні характеристики, такі як фінансовий стан позичальника, наявність забезпечення та ймовірність погашення заборгованості. Різні юрисдикції можуть мати специфічні підходи до класифікації та розрахунку NPL.

Бухгалтерський підхід (impaired / non-impaired): актив вважається знеціненим при появі об'єктивних свідчень втрат, таких як значні фінансові труднощі

боржника, порушення умов контракту, можливість банкрутства або надання поступок, які в нормальних умовах були б неможливими. Знецінення визначається шляхом урахування наявності застави [7; 8].

Пруденційний підхід (defaulted asset / loan): використовується задля розрахунку розміру регулятивного капіталу та кредитного ризику. Дефолт визначається за боржником у разі прострочення понад 90 днів або низької ймовірності виконання зобов'язань в абсолютному обсязі без реалізації забезпечення [9].

Підхід статистичної звітності: призначений задля уніфікації між юрисдикціями й отримання порівнюваних міжнародних даних. Непрацюючою (NPL / NPE) визначається знецінена заборгованість, заборгованість за котрою настав дефолт, та інша заборгованість з ознаками низької ймовірності виконання або матеріальним простроченням понад 90 днів [8–10].

European Business Association (EBA) рекомендує термін «непрацююча заборгованість», що наразі використовується задля цілей регуляторної звітності, діагностики активів й стрес-тестування, до використання у внутрішньому управлінні ризиками та публічній звітності [10–12].

Міжнародний валютний фонд (МВФ) розробив комплексне визначення проблемних активів у контексті непрацюючих кредитів (NPL), що стало основою для Індикаторів фінансової стійкості (FSI) – найповнішого джерела міжнародних статистичних даних у цій сфері. Згідно з методологією МВФ, непрацюючими визнаються кредити за наявності однієї з трьох умов: прострочення платежів за основною сумою та / або процентами понад 90 днів, капіталізації, рефінансування або пролонгації процентних платежів, еквівалентних процентам за понад 90 днів, чи визнання кредитів непрацюючими відповідно до національних норм нагляду навіть при прострочці менше 90 днів. Важливою методологічною особливістю є перехід від змішаного підходу, що включав балансові та позабалансові активи (зокрема, великі обсяги відкличних зобов'язань з кредитування високих категорій якості, які штучно занижували показник NPL), до базування винятково на балансових показниках, що забезпечує більшу точність та міжнародну співставність статистичних даних для цілей макропруденційного нагляду та фінансової стабільності [12].

В рамках дослідження окреслимо ключові ознаки NPL, які включають *якісні критерії*, такі як порушення умов договору з простроченням платежів понад 30–90 днів, погіршення фінансового стану боржника, зниження вартості забезпечення нижче суми заборгованості та необхідність реструктуризації через фінансові труднощі боржника. *Кількісні критерії* охоплюють рівень покриття боргового навантаження менше 1,0, зростання відношення заборгованості до активів боржника та зниження кредитного рейтингу боржника. *Функціональні ознаки* проявляються через припинення або нерегулярність надходження доходів від активу, потребу у додаткових ресурсах для управління активом та необхідність створення спеціальних резервів понад стандартні норми.

Систематизуємо та уніфікуємо функції NPL (рис. 1).

Далі розглянемо особливості NPL.

Циклічні особливості. NPL характеризується вираженою проциклічністю, тобто тенденцією до зрос-

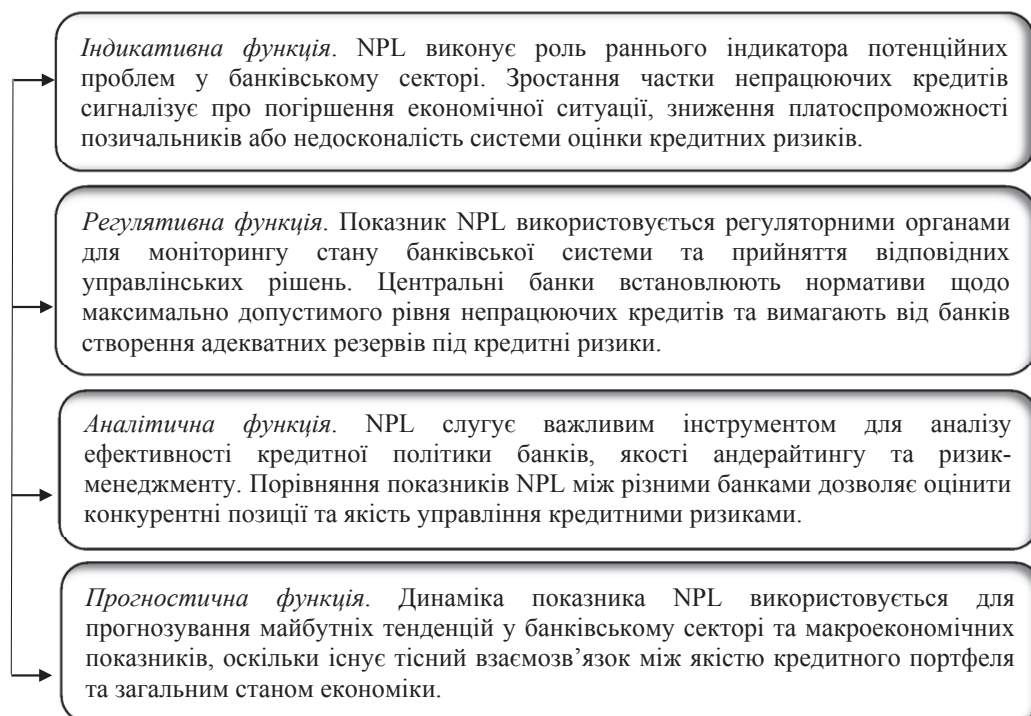

Рис. 1. Систематизація функцій NPL

Джерело: складено автором.

тання під час економічних спадів та зниження в періоди економічного піднесення. Ця особливість робить показник важливим інструментом для макропруденційного нагляду та антициклічного регулювання банківської діяльності.

Секторальні особливості. Рівень NPL може значно варіюватися залежно від сектору економіки. Кредити малому та середньому бізнесу, споживчі кредити та іпотечні позики можуть демонструвати різні рівні проблемності залежно від економічних умов, регуляторної політики та специфіки конкретних ринків.

Географічні особливості. Показники NPL істотно відрізняються між країнами та регіонами залежно від рівня економічного розвитку, якості інституційного середовища, ефективності правової системи та культури кредитування. Розвинені економіки зазвичай характеризуються нижчими рівнями NPL порівняно з ринками, що розвиваються.

Аналіз детермінант, що обумовлюють динаміку рівня непрацюючих кредитів у банківській системі, потребує комплексного дослідження макроекономічних, мікроекономічних та інституційних чинників, які прямо або опосередковано впливають на якість кредитного портфеля фінансових установ.

Макроекономічні фактори включають циклічні коливання валового внутрішнього продукту, рівень безробіття, інфляційні процеси, динаміку валютного курсу та процентних ставок, які формують загальне економічне середовище функціонування позичальників. Економічні кризи, рецесії та фінансові потрясіння зазвичай призводять до різкого зростання частки непрацюючих кредитів. Мікроекономічні детермінанти охоплюють специфічні характеристики банківських установ, такі як ефективність кредитного

ризик-менеджменту, диверсифікованість кредитного портфеля, рівень капіталізації, якість корпоративного управління та стратегічні підходи до кредитної політики. Банки з більш консервативними підходами до кредитування зазвичай демонструють нижчі рівні NPL. Ефективність банківського регулювання й нагляду, якість правової системи, механізми стягнення заборгованості та процедури банкрутства значно впливають на рівень та динаміку NPL. Країни з більш розвинутою правовою системою та ефективними механізмами захисту прав кредиторів зазвичай характеризуються нижчими показниками непрацюючих кредитів.

Інституційні фактори відображають якість правового середовища, ефективність судової системи, розвиненість механізмів забезпечення виконання контрактних зобов'язань, транспарентність інформаційного обміну між кредиторами та позичальниками, а також досконалість регуляторної бази банківського нагляду. Додатково, значний вплив мають галузеві та регіональні особливості економіки, концентрація кредитування в окремих секторах, демографічні зміни та технологічні інновації, що трансформують традиційні моделі кредитних відносин та ризик-профілі учасників фінансового ринку.

Сучасні підходи до управління NPL включають превентивні заходи, спрямовані на мінімізацію кредитних ризиків на етапі видачі кредитів, та реактивні стратегії, орієнтовані на ефективне врегулювання проблемної заборгованості. Банки застосовують різноманітні інструменти, включаючи реструктуризацію боргів, продаж непрацюючих активів спеціалізованим компаніям, створення внутрішніх підрозділів із управління проблемними активами та використання зовнішніх колекторських агентств.

Ключовими факторами ризику для корпоративних позичальників є леверидж (співвідношення боргу до власного капіталу), коефіцієнт покриття відсотків, рентабельність активів та оборотність капіталу. Погіршення цих показників часто передуює переходу кредиту до категорії непрацюючих.

Споживчі непрацюючі кредити демонструють іншу динаміку та детермінанти. Вони більш чутливі до змін рівня безробіття, реальних доходів населення та соціально-економічних потрясінь. Поведінкові фактори, такі як фінансова грамотність позичальників та культура кредитування, відіграють важливу роль у формуванні споживчих NPL.

Сегментація роздрібного портфеля за демографічними, географічними та соціально-економічними характеристиками дозволяє виявити найбільш ризикові групи позичальників та розробити таргетовані стратегії управління ризиками.

Іпотечні непрацюючі кредити мають специфічні характеристики, пов'язані з наявністю нерухомого забезпечення та довгостроковим характером зобов'язань. Ключовим показником ризику є співвідношення LTV (Loan-to-Value), яке показує відношення суми кредиту до вартості заставної нерухомості.

Динаміка цін на нерухомість має критичне значення для іпотечних NPL. Падіння цін може призвести до ситуації «негативного капіталу», коли сума заборгованості перевищує ринкову вартість нерухомості, що стимулює стратегічні дефолти з боку позичальників.

Розвиток цифрових платформ для врегулювання проблемної заборгованості дозволяє банкам ефективніше взаємодіяти з боржниками, пропонуючи персоналізовані рішення та графіки погашення. Мобільні додатки з функціями чат-ботів підвищують доступність та ефективність процесу врегулювання. Впровадження блокчейн-технологій створює можливості для автоматизації процесів врегулювання NPL через смарт-контракти. Ці технології дозволяють автоматично виконувати умови реструктуризації боргів, здійснювати платежі та навіть ініціювати процедури стягнення при порушенні умов договору.

Стрес-тестування стало обов'язковим елементом оцінки адекватності резервів та капіталу банків. Регулятори розробляють все більш складні сценарії для тестування стійкості банківської системи до різноманітних шоків.

Зростаюча увага до ESG-факторів (Environmental, Social, Governance) впливає на кредитну політику банків та формування NPL. Кліматичні ризики, особливо для підприємств енергоємних галузей, стають важливим фактором оцінки кредитоспроможності.

Кризи, пов'язані з високими рівнями NPL, часто потребують втручання держави через механізми рекапіталізації банків або створення схем гарантування. Фіскальні витрати на врегулювання банківських криз можуть сягати 10–50% ВВП, як показав досвід різних країн під час фінансових криз.

Відмітимо, що з 2025 р. банківські установи визначають NPL у відповідності із запровадженими змінами до Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України [13]. Це значить, що до NPL, окрім тих, для котрих встановлено ознаку дефолту в рамках пруденційних вимог Положення про визначення банками України розміру

кредитного ризику за активними банківськими операціями [14], належатимуть: придбані / створені знецінені фінансові активи; реструктуризовані активи, за котрими після припинення їх визнання непрацюючими банківська установа здійснила повторну реструктуризацію та / або за якими наявне прострочення погашення боргу понад 30 календарних днів.

Так, нова методологія запровадила розширене трактування непрацюючих активів, яке включає три основні категорії експозицій. По-перше, дефолтні активи з встановленими ознаками дефолту згідно з пруденційними вимогами, включаючи знецінені позиції відповідно до МСФЗ. Важливою особливістю є можливість винятку окремих категорій дефолтних активів з переліку непрацюючих на основі професійного судження банку.

По-друге, до непрацюючих віднесено придбані чи створені знецінені фінансові активи згідно з МСФЗ, що відображає реальну економічну сутність таких експозицій незалежно від часу їх виникнення або способу отримання банком.

По-третє, особливу категорію становлять реструктуризовані активи з ознаками повторної проблемності. Це включає експозиції, за котрими після припинення визнання непрацюючими банківська установа здійснила повторну реструктуризацію, або такі, що мають прострочення понад 30 календарних днів.

Оновлені вимоги базуються на положеннях статті 47а «Непрацююча експозиція» Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 575/2013 [9], що забезпечує повну відповідність українських норм європейським. Ця гармонізація створює умови для порівняльності показників вітчизняних банків з європейськими фінансовими установами.

У постанові правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» від 18 липня 2019 року № 97 [13] регулятор також визначив базові принципи, яким має відповідати процес управління проблемним активом, це: своєчасність; економічна доцільність; структурованість; пріоритетність; адекватність; усебічність та комплексність; ефективність; моніторинг. Відповідно до принципу ефективності банківська установа забезпечує скорочення рівня (в процентах до відповідного загального обсягу активів) й сукупного обсягу NPL (в абсолютних значеннях) із досягненням оптимального балансу між обсягом й часом повернення заборгованості за активами / сукупним обсягом надходжень від продажу / відступлення права вимоги за такими активами згідно з затвердженою банком стратегією управління проблемними активами [13].

Державні банки здійснюють управління проблемними активами із врахуванням вимог, визначених постановою Кабінету Міністрів України № 281 «Про затвердження критеріїв та умов визначення банками, в яких державі належить 75 і більше відсотків статутного капіталу, заходів з управління проблемними активами» від 15 квітня 2020 р. [15]. Що також визначає порядок продажу й випаді дисконтування проблемних активів, виставлених на продаж державними банками.

У зв'язку з цими нововведеннями Національний банк України переглянув стандарти щодо розкриття банками відомостей про результати їхньої роботи. Це допоможе зберегти відкритість та легкий доступ

до даних про обсяг проблемних кредитів для клієнтів банків та інших заінтересованих осіб. Відповідні корективи були затверджені рішенням Правління НБУ №3 від 9 січня 2025 року [16].

Зміни до Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України й Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями затверджено постановою Правління НБУ від 02.05.2024 р. № 52 [17], відповідно до якого термін «непрацюючі активи» замінено на дефініцію «дефолтні активи» для забезпечення відповідності визначення дефолту положенням статті 178 «Дефолт боржника» Регламенту ЄС № 575/2013 [9].

Згідно з оновленими вимогами, для того щоб реструктуризований актив перестав вважатися непрацюючим, необхідне виконання наступних критеріїв:

- з моменту проведення реструктуризації заборгованості має пройти не менше 365 календарних днів;
- всі зобов'язання боржника повинні бути виконані вчасно, без затримок понад 30 календарних днів;
- банк має обґрунтовано оцінити здатність боржника виконувати свої зобов'язання, що підтверджується фактичною сплатою ним суми заборгованості, яка раніше була прострочена чи списана банківською установою у рамках угоди про реструктуризацію.

Банки перейшли на європейські підходи до оцінки проблемних кредитів, що наблизило визначення NPL до європейського рівня [18]. Ця трансформація стала логічним продовженням стратегічного курсу на гармонізацію вітчизняного фінансового законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу. Попередня регуляторна база обмежувалася винятково дефолтними експозиціями, що не повною мірою відображало реальний стан проблемної заборгованості у банківській системі.

Впровадження європейської методології також сприяє підвищенню довіри міжнародних інвесторів та рейтингових агентств до української банківської статистики. Уніфіковані підходи до класифікації активів дозволяють більш об'єктивно оцінювати ризик-профіль вітчизняних банків у контексті міжнародних порівнянь.

Більш важливим є якісний аспект змін – підвищення транспарентності та деталізації інформації про структуру проблемних активів. Така методологія дозволяє більш точно ідентифікувати джерела кредитного ризику та розробляти таргетовані стратегії їх мітигації.

Гармонізація стандартів NPL з європейськими нормами створює передумови для більш ефективного макропруденційного нагляду. НБУ отримує можливість використовувати європейський досвід та інструменти для моніторингу системних ризиків у банківському секторі.

Впровадження європейських стандартів NPL є важливим кроком у процесі інтеграції української банківської системи до європейського фінансового простору. Це створює основу для подальшої гармонізації регулятивних вимог, включаючи стандарти капіталу, ліквідності та управління ризиками. Регулятивні оновлення НБУ наближають банківський сектор України до стандартів ЄС, покращуючи адекватність капіталу, оцінку ліквідності та розрахунки коефіцієнта левериджу. Ці зміни спрямовані на забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи України у довгостроковій перспективі.

Розширене визначення NPL вимагає від банків перегляду внутрішніх процедур управління кредитними ризиками. Особливу увагу необхідно приділити моніторингу реструктуризованих активів, оскільки нові критерії передбачають більш ретельне відстеження їх якості після реструктуризації.

Банки повинні адаптувати свої системи звітності та аналітики для забезпечення відповідності новим вимогам. Це включає розробку додаткових контрольних процедур для ідентифікації експозицій, що підпадають під розширені критерії NPL.

Такі зміни не матимуть вагомого впливу на сукупний обсяг NPL у банківських установах з огляду на виважені підходи фінустанов щодо оцінки ризиків й якості кредитного портфеля. Одночасно дані новації приведуть статистику NPL у відповідність до європейської практики, котра підвищує рівень транспарентності національного фінансового сектору.

Повномасштабна російська агресія змінила динаміку NPL в Україні, перервавши тренд поступового зниження, що тривав з 2018 року. У цьому контексті європейські стандарти дозволяють більш точно оцінити вплив воєнних дій на якість кредитного портфеля банків.

За підсумками звітності, станом на 01.02.2025 р. частка NPL в банківському секторі склала 30,5%, що на 0,2 в. п. більше, ніж на початку місяця. Єдиним чинником цього зростання став статистичний ефект від оновлених підходів: зокрема, додавання знецінених фінансових активів збільшило NPL на 13,9 млрд грн (1,1% портфеля), а реструктуризованих активів – ще на 0,8 млрд грн (0,1%) [19]. Водночас частина активів, попри наявність ознак дефолту (зокрема, через фінансову неспроможність боржника, відсутність звітності тощо), може не враховуватись у NPL за рішенням банку. Обсяг таких кредитів оцінюється у 9,6 млрд грн (0,7% портфеля) [19]. Позитивно на структуру NPL впливає подальше зростання обсягів якісного кредитування в національній валюті. Частка непрацюючих кредитів залишилась стабільною в державних і іноземних банках, а в приватних – продовжила скорочення. Якщо виключити кредити часів кризи 2015–2017 рр., питома вага NPL станом на 01.02.2025 р. становить 18,9% (порівняно з 25,3% у державних банках) [19]. Нові підходи відчутніше вплинули на портфель кредитів бізнесу, де частка непрацюючих активів зросла на 0,7 в. п. – до 39,6%. У роздрібному сегменті зростання було незначним – 0,1 в. п., до 15,6% [19].

Також слід відзначити, що згідно Звіту про реалізацію Стратегії розвитку фінансового сектору України станом на кінець 2024 р. (в рамках стратегічного індикатору «Інструменти врегулювання NPL доступні») було розроблено та прийнято стратегію врегулювання NPL у межах Стратегії з розвитку кредитування [20].

В розрізі Індикаторів плану для Ukraine Facility 2024–2024 рр., зокрема п. 5.4 «Затвердження стратегії врегулювання непрацюючих кредитів» Реформи 3 «Покращення у сфері вирішення проблеми непрацюючих кредитів (NPL)» Стратегія врегулювання непрацюючих кредитів, розроблена відповідно до чинного законодавства ЄС, затверджена. Стратегія направлена на генеральні сфери, а саме: посилення пруденційних вимог щодо визнання й врегулювання проблемних кредитів; обмін даними щодо проблемних кредитів й

іншими відповідними ринковими даними між фінансовими установами, а також державними органами задля покращення вирішення проблемних кредитів; огляд потенційних перешкод та розробка заходів задля покращення базису для реструктуризації й врегулювання проблемних кредитів (строк 2 кв. 2025 р.) [21].

Висновки. У статті обґрунтовано необхідність переосмислення традиційних підходів до управління проблемними активами державних банків в умовах зростання кредитних ризиків та регуляторних трансформацій. Узагальнено ключові підходи до ідентифікації, класифікації та моніторингу непрацюючих активів відповідно до міжнародних та національних норм. Розкрито теоретико-методологічні засади та структуровано ключові функції NPL (індикативну, регулятивну, аналітичну та прогностичну), що дозволяють оцінювати якість кредитного портфеля та ефективність банківського нагляду. Виокремлено особливості NPL у контексті циклічних, секторальних та географічних відмінностей, що зумовлюють специфіку управління

проблемною заборгованістю. Систематизовано основні фактори впливу на рівень непрацюючих активів – макроекономічні, мікроекономічні та інституційні – які комплексно формують ризик-профіль банків. Встановлено, що гармонізація української нормативної бази з регламентами ЄС створює підґрунтя для підвищення прозорості, ефективності нагляду та стійкості банківської системи. Визначено, що особливу увагу слід приділяти управлінню реструктуризованими активами, інтеграції цифрових інструментів врегулювання боргу та врахуванню ESG-факторів у кредитній політиці. У результаті дослідження виявлено, що стратегічний підхід до врегулювання непрацюючих кредитів в рамках ініціативи Ukraine Facility базується на комплексному реформуванні банківського сектору через посилення пруденційного регулювання, оптимізацію інформаційного обміну між учасниками ринку та формування інституційної архітектури, котра забезпечує системне та ефективне управління проблемними активами банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Андрущак Є. М., Перепьолкіна О. О., Герасименко А. В. Управління непрацюючими кредитами банків: світовий досвід. 2024. *Економіка та суспільство*. № (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-25> (дата звернення: 02.06.2025).
2. Зайцева І. Ю., Малишко Н. В., Палій О. В. Управління проблемними кредитами банків. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. №68. С. 199–207. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i68.188917> (дата звернення: 03.06.2025).
3. Клименко К. В., Ухналь Н. М., Столяров В. Ф., Слюсаренко Є. Р. Функціонування державних банків в Україні в умовах воєнних ризиків. *Наукові праці НДФІ*. 2023. №2. С. 84–11. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2023.02.084> (дата звернення: 02.06.2025).
4. Макаренко Ю. П., Онищенко І. С. Теоретичні аспекти системи управління проблемною заборгованістю в банках. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №1. С. 18–23. DOI: [10.32702/2306.6814.2019.1.18](https://doi.org/10.32702/2306.6814.2019.1.18) (дата звернення: 02.06.2025).
5. Приказнюк Н. В., Загороднюк Ю. В. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 73. С. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16> (дата звернення: 02.06.2025).
6. Торянник Ж. І., Федоренко В. В. Організаційно-теоретичні основи управління проблемними активами банківських установ. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 35. С. 455–463. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure36-70> (дата звернення: 02.06.2025).
7. Financial Instruments: Recognition and Measurement. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-39-financial-instruments-recognition-and-measurement.pdf> (дата звернення: 30.05.2025).
8. Guidance to banks on non-performing loans. ECB 2017. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.en.pdf (дата звернення: 30.05.2025).
9. Regulation (EU) N 575/2013 of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32013R0575> (дата звернення: 30.05.2025).
10. Regulation (EU) No 680/2014 – Implementing Technical Standards (ITS) on supervisory reporting of institutions (as amended). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2014/680/oj (дата звернення: 29.05.2025).
11. Guidance on Prudential treatment of problem assets – definitions of non-performing exposures and forbearance. BCBS 2017. URL: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d403.pdf> (дата звернення: 29.05.2025).
12. Нові підходи НБУ до визначення непрацюючих активів/кредитів. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NPL_pr_2017-05-10.pdf (дата звернення: 01.06.2025).
13. Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України: Постанова Правління НБУ №18.07.2019 № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text> (дата звернення: 01.06.2025).
14. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 01.06.2025).
15. Про затвердження критеріїв та умов визначення банками, в яких державі належить 75 і більше відсотків статутного капіталу, заходів з управління проблемними активами: Постанова КМУ від 15 квітня 2020 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2025).
16. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 15 лютого 2018 року N 11: Постанова Правління Національного банку України від 09 січня 2025 року № 3. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_09012025_3 (дата звернення: 01.06.2025).
17. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління Національного банку України від 02 травня 2024 року № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0052500-24#Text> (дата звернення: 01.06.2025).
18. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні незважаючи на тривалу повномасштабну війну знижується. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 02.06.2025).

19. Перехід банків на європейські підходи до оцінювання непрацюючих активів не мав суттєвого впливу на частку NPL. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/perehid-bankiv-na-yevropeyski-pidhodi-do-otsinyuvannya-nepratsyuyuchih-aktiviv-ne-mav-suttyevogo-vplyvu-na-chastku-npl> (дата звернення: 02.06.2025).

20. Звіт про реалізацію Стратегії розвитку фінансового сектору України станом на кінець 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector2025_zvit_2024.pdf?v=13 (дата звернення: 03.06.2025).

21. Індикатори плану для Ukraine Facility 2024-2024. URL: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/indicators-uf_ukr.pdf (дата звернення: 03.06.2025).

References:

1. Andrushchak Ye. M., Perep'olkina O. O., Herasymenko A. V. (2024) Upravlinnia nepratsiuiuchymy kredytamy bankiv: svitovyi dosvid [Management of non-performing loans of banks: world experience]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, no. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-25> (accessed June 2, 2025).

2. Zaitseva I. Yu., Malysheko N. V., Palii O. V. (2019) Upravlinnia problemnymi kredytamy bankiv [Management of problem loans of banks]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of Transport and Industry Economics*, no. 68, pp. 199–207. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i68.188917> (accessed June 3, 2025).

3. Klymenko K. V., Ukhmal N. M., Stoliarov V. F., Sliusarenko Ye. R. (2023) Funktsionuvannya derzhavnykh bankiv v Ukraini v umovakh voennykh ryzykiv [Functioning of state banks in Ukraine under conditions of war risks]. *Naukovi pratsi NDFI – RFI Scientific Papers*, no. 2, pp. 84–111. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2023.02.084> (accessed June 2, 2025).

4. Makarenko Yu. P., Onyshchenko I. S. (2019) Teoretychni aspekty systemy upravlinnia problemnoiu zaborhovanistiu v bankakh [Theoretical aspects of the problem debt management system in banks]. *Investysii: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, no. 1, pp. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.1.18> (accessed June 2, 2025).

5. Prykazniuk N. V., Zahorodniuk Yu. V. (2022) Suchasni pidkhody do upravlinnia problemnymi kredytamy v bankakh [Modern approaches to managing problem loans in banks]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, iss. 73, pp. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16> (accessed June 2, 2025).

6. Torianyk Zh. I., Fedorenko V. V. (2019) Orhanizatsiino-teoretychni osnovy upravlinnia problemnymi aktyvamy bankivskykh ustanov [Organizational-theoretical foundations of managing problem assets of banking institutions]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, iss. 35, pp. 455–463. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure36-70> (accessed June 2, 2025).

7. Financial Instruments: Recognition and Measurement. Available at: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-39-financial-instruments-recognition-and-measurement.pdf> (accessed May 29, 2025).

8. Guidance to banks on non-performing loans. ECB 2017 (2017). Available at: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.en.pdf (accessed May 29, 2025).

9. Regulation (EU) N 575/2013 of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms (2013). Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32013R0575> (accessed May 29, 2025).

10. Regulation (EU) No 680/2014 – Implementing Technical Standards (ITS) on supervisory reporting of institutions (as amended) (2014). Available at: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2014/680/oj (accessed May 29, 2025).

11. Guidance on Prudential treatment of problem assets – definitions of non-performing exposures and forbearance. BCBS 2017. (2016). Available at: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d403.pdf> (accessed May 29, 2025).

12. New NBU approaches to defining non-performing assets/loans (2017). Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NPL_pr_2017-05-10.pdf (accessed June 6, 2025).

13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu protsesu upravlinnia problemnymi aktyvamy v bankakh Ukrainy: Postanova Pravlinnia NBU vid 18.07.2019 № 97 [On approval of the Regulation on the organization of the problem assets management process in banks of Ukraine: Resolution of the NBU Board dated July 18, 2019 No. 97] (2019). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text> (accessed June 1, 2025).

14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy: Postanova Pravlinnia NBU vid 30.06.2016 № 351 [On approval of the Regulation on determination by banks of Ukraine of the amount of credit risk for active banking operations: Resolution of the NBU Board dated June 30, 2016 No. 351] (2016). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (accessed June 1, 2025).

15. Pro zatverdzhennia kryteriiv ta umov vyznachennia bankamy, v yakykh derzhavi nalezhyt 75 i bilshe vidsothiv statutnoho kapitalu, zakhodiv z upravlinnia problemnymi aktyvamy: Postanova KMU vid 15 kvitnia 2020 r. № 281 [On approval of criteria and conditions for determining by banks in which the state owns 75 or more percent of the authorized capital, measures for managing problem assets: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 15, 2020 No. 281] (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2020-%D0%BF#Text> (accessed June 1, 2025).

16. Pro vnesennia zmin do postanovy Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 15 liutoho 2018 roku N 11: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 09 sichnia 2025 roku № 3 [On amendments to the resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated February 15, 2018 No. 11: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated January 9, 2025 No. 3] (2025). Available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_09012025_3 (accessed June 1, 2025).

17. Pro vnesennia zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy: postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 02 travnia 2024 roku № 52 [On amendments to some regulatory legal acts of the National Bank of Ukraine: resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated May 2, 2024 No. 52] (2024). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0052500-24#Text> (accessed June 1, 2025).

18. The share of non-performing loans (NPL) in Ukraine is decreasing despite the prolonged full-scale war (2024). Available at: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (accessed June 2, 2025).

19. Transition of banks to European approaches to assessing non-performing assets did not have a significant impact on the NPL share (2024). Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/perehid-bankiv-na-yevropeyski-pidhodi-do-otsinyuvannya-nepratsyuyuchih-aktiviv-ne-mav-suttyevogo-vplyvu-na-chastku-npl> (accessed June 2, 2025).

20. Report on the implementation of the Financial Sector Development Strategy of Ukraine as of the end of 2024 (2024). Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector2025_zvit_2024.pdf?v=13 (accessed June 3, 2025).

21. Plan indicators for Ukraine Facility 2024-2024 (2024). Available at: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/indicators-uf_ukr.pdf (accessed June 3, 2025).